Koordinater: 56°9′32″N 10°11′30″Ø

Den Gamle By

Fra Wikipedia, den frie encyklopædi

Den Gamle By, Danmarks Købstadmuseum, er et frilandsmuseum for bykultur på Vesterbro i Aarhus Midtby.[2] Det er verdens første frilandsmuseum for købstædernes kultur og historie[3]. Museet er opbygget som en gammel købstad med 75 huse fra 1500- til 1800-tallet bygninger fra 1900-tallet hentet fra 25 forskellige byer i Danmark. Nogle hjem og forretninger er desuden bevaret som tidslommer som de fremstod i forskellige tidsperioder, helt op til i dag.

Indholdsfortegnelse

- Historie
- Byens udvidelse
- Bybilledet
- Møntmestergården
- Bryggeriet
- Den Gamle Bys Teknologi
- Jul i Gammelby
- Galleri
- Referencer
- Eksterne henvisninger

Historie

Museets grundlæggelse skyldes den energiske skolelærer og lokalhistoriker Peter Holm, der blev opmærksom på, at købmandsgården "*Den gamle Borgmestergård*" på hjørnet af Immervad og Lille Torv i Aarhus skulle nedrives. Holm fik udvirket, at gården blev genopført som udstillingsbygning ved Landsudstillingen i Aarhus i 1909. Efter udstillingen var lukket, lykkedes det Holm at skaffe midler til at få genopført gården permanent. Aarhus Kommune stillede et stykke jord til rådighed i den tidligere "*Det Jyske Haveselskabs Have*" nu Botanisk Have. Den 23. juli 1914 åbnede Den Gamle By første gang for publikum. Foruden Borgmestergården var der to bygninger: et lille lysthus fra Vestergade og Frands Hansens Hus fra Mejlgade. Museets udstrækning var beskeden i begyndelsen.

Den Gamle By

Vinterlys over søen i Den Gamle By

Generelle informationer	
Type	Kulturhistorie
Beliggenhed	Viborgvej 2, 8000 Aarhus C
Grundlagt	1914
Grundlægger	Peter Holm
Direktør	Thomas Bloch Ravn
Besøgende	546.485 (2018)[1]
Eksterne henvisninger	
Den Gamle By (http://www.dengamleby.dk/)	
CVR-nummer	36079010 (https://datacvr.virk.dk/data/visenhed?enhedstype=virksomhed&id=36079010)
Oversigtskort	

I forbindelse med at Aarhus var valgt som Europæisk kulturhovedstad i 2017 åbnede en ny udstilling kaldet Aarhus Fortæller om byens historie i april måned. Henover påsken besøgte 10.000 personer udstillingen, hvilket var 32 % flere end samme periode året før, og heraf kom 2.900 langfredag, hvilket var den mest besøgte langfredag i museets historie.[4]

Den Gamle Bys placering i Aarhus

56°9′32″N 10°11′30″Ø

Information med symbolet hentes fra Wikidata.

[redigér på Wikidata]

Byens udvidelse

Peter Holm blev museets første leder. Med stor energi begyndte han arbejdet for skaffe flere huse, så han kunne skabe et billede af, hvordan en dansk købstad havde set ud med gader, stræder, haver, bolig og erhverv. I de første år blev der kun tilføjet enkelte huse, men i 1920'erne og 1930'erne gik det stærkt. Fra Aalborg kom adskillige huse, da Den klingenbergske Gård blev nedrevet. Ligeledes fik Holm fat på mange bygningen fra Aarhus Mølle, der lå i Vester Allé. Da Holm trak sig tilbage i 1945 efter 31 år som leder, havde byen 44 bygninger.

Efter Peter Holm forlod Den Gamle By, gik udvidelsen af byen langsommere. Det skyldtes både en voksende forståelse for bygningernes værdi og ønsket om at bevare dem på deres oprindelige plads. Men der er også færre bevaringsværdige bygninger.

Møntmestergården - oprindelig i Borgergade i København.

Der har under ledelse af Thomas Bloch Ravn været en stor tilgang af bygninger: Møntmestergården fra Borgergade i København, Eilschous Boliger fra Munkemøllestræde i Odense og den nye bydel fra 1900-tallet med Politikens pavillon fra Landsudstillingen i Aarhus i 1909, som er den eneste bevarede bygning derfra. I den mellemliggende periode har den stået i en kolonihaveforening i Nærum nord for København og været i brug som fælleshus.

I dag rummer Den Gamle By 75 historiske huse, værksteder og forretninger. Flere er under opførelse.

Bybilledet

Politikens pavillon fra Landsudtillingen i Aarhus 1909 blev genopført i Den Gamle By i 2009.[5]

Den Gamle By er en vandring gennem købstadens historie de sidste 300 år. Gæsterne kan følge udviklingen af boliger, både for borgerskabet og de fattige og udviklingen af erhverv og forretninger.

Lige fra museets begyndelse sikrede det sig værktøj, inventar etc. fra gamle håndværksfag, så publikum kunne få indtryk af købstadens dagligliv i byens huse . Dertil kommer samlinger af ure, dragter, tekstiler, sølvtøj, fajance og legetøj, som er udstillet.

I Den Gamle By findes Helsingør Theater, der blev genrejst i 1961. Her har der været opført både opera, komedier, klassiske og moderne koncerter, ligesom det bliver brugt til foredrag og kongresser.

Møntmestergården

I de senere år er museumsbyen vokset. I 2005 genopførtes Eilschous boliger, en enkestiftelse, som lå i det kvarter, hvor H.C. Andersen voksede op i Odense. Navnlig opførelsen af Møntmestergården fra Borgergade i København har vakt opmærksomhed. Der var i mange år været reserveret en plads på byens torv til opførelsen af et rådhus. Men ingen købstad ville af med deres gamle rådhuse. Derfor blev Møntmestergården genopført her, en fin københavnsk gård fra 1600-tallet, som siden nedtagningen i 1944 havde ligget på magasin.[6] Bygningen, hvis indvendige genopførelse blev helt afsluttet i 2009, lukker torvet på fineste vis.

Loftkonstruktionen i pavillonen, og del af plakatmuseets udstilling i bygningen.

Bryggeriet

Som enhver købstad i 1800-tallet har Den Gamle By sit eget bryggeri.
Det blev etableret med sponsorat fra Bryggeriforeningen, som i 1933 stillede 30.000 kr. til rådighed. Hvidtølsbryggeriet i Den Gamle By opførtes i Aalborgbygningen og blev indviet i 1934. I efteråret 2001 blev Bryggerlavet i Den Gamle By etableret. Lige siden har bryggerlavet i udvalgte weekender og ferier brygget øl og udskænket smagsprøver i Den Gamle Bys historiske bryggeri. Bryggerlavet består af frivillige entusiaster, der til hverdag passer deres arbejde og studier. I bryggerkælderen i Hvidtølsbryggeriet i Den Gamle By forenes de om interessen for at brygge øl på samme måde – og med samme remedier – som i midten af 1800-tallet.

Den Gamle Bys Teknologi

Museet har adskillige eksempler på teknologiske opfindelse, som har været med til at gøre livet nemmere for befolkningen, og som har betydet meget for den danske udvikling.

Et damplokomotiv fra Frichs udstilles i den Salling-inspirerede nybygning "Aarhus fortæller" fra april 2017.[7][8][9]

Jul i Gammelby

Uddybende artikler: Jul i Gammelby og Hallo det er jul

Danmarks Radios julekalender fra 1979, *Jul i Gammelby*, foregår i Den Gamle By. Udeoptagelserne fandt sted i Den Gamle By. Men optagelserne inde skete i et studie inspireret af kramboden i Borgmestergården.

I 1995 optog Danmarks Radio fortsættelsen til *Jul I Gammelby* – *Hallo det er jul* – i Den Gamle By. Her er omdrejningspunktet den telefoncentral, som ligger lige overfor Borgmestergården. *Hallo det er jul* handler om industrialiseringen i 1920'erne.

Begge julekalendere er udgivet på DVD.

Den Gamle By har hvert år en stor juleudstilling af julens udvikling gennem de seneste 300 år. Den blev i 2014 udvidet med et decideret julemuseum med tilhørene butik.[10]

Galleri

Torvet

Aalborggården med Empirehjørnehuset, Stenhuset og Trestokværkshuset

Telefonkiosk fra Aarhus

Gade i den Gamle By

Møntmestergården og Borgmestergården

Gade der ender på Torvet

Møntmestergården fra midten af 1700-tallet i barok og rokoko

Torvet

Gade

Bager

Gadeforløb

Pakhus i renæssancestil fra begyndelsen af 1600-tallet.

Kig gennem byen

Torvet

Søen

Museumspersonale

Pouls Radio i Den Gamle By

Bybrønden

Parti fra Den Gamle By

Tuesbøl Mølle

Referencer

1. www.dst.dk (https://www.dst.dk/ext/9858167762/0/serviceit/Liste-med-besoegstal-for-statslige-og-statsanerkendte-museer-(2018)--xlsx) (fra Wikidata).
2. http://54.194.117.254/aarhusplan/kort.htm
3. [1] (https://www.dengamleby.dk/om/presse/fakta-og-tal/)
4. Gæsterne strømmer til Den Gamle By og ny udstilling (http://www.dr.dk/nyheder/regionale/oestjylland/gaesterne-stroemmer-til-den-gamle-og-ny-udstilling). DR. Hentet 21/4-2017
5. Pavillon fra Aarhus (http://www.dengamleby.dk/oplev-den-gamle-by/1970erne/bygninger/pavillon-fra-aarhus/) på dengamleby.dk
6. Thomas Bloch Ravn, *Møntmestergården*, Klematis, 2009. ISBN 978-87-641-0389-2.
7. Eriksen, Klaus. "Kæmpekran løfter lokomotiv (http://jyllands-posten.dk/aarhus/kultur/ECE7340646/Spektakul%C3%A6rt-syn-p%C3%A5-vej-K%C3%A6mpekran-l%C3%B8fter-lokomotiv/)" *Jyllands-Posten*, 7. Januar 2015.
8. Fotos: Damplokomotiv hejses ind (http://www.bt.dk/danmark/se-billederne-her-saenker-de-30-ton-lokomotiv-ned-i-hul-i-den-gamle-by)
9. Lene Wessel (8. april 2017). "Nyt i 'Den Gamle By': Da Aarhus fik vokseværk" (https://ing.dk/artikel/nyt-gamle-by-da-aarhus-fik-voksevaerk-196770). Ingeniøren. Hentet 8. april 2017.
10. [2] (https://www.dengamleby.dk/jul/julebutik-og-julemuseum/)

Eksterne henvisninger

- Wikimedia Commons har flere filer relateret til **Den Gamle By**
- Den Gamle By, Danmarks Købstadmuseum (http://www.dengamleby.dk/)

- Dansk Center for Byhistorie – Den Digitale Byport (http://www.byhistorie.dk/den_digitale_byport.aspx)

Hentet fra "https://da.wikipedia.org/w/index.php?title=Den_Gamle_By&oldid=10387179"

Denne side blev senest ændret den 17. juni 2020 kl. 18:49.

Tekst er tilgængelig under Creative Commons Navngivelse/Del på samme vilkår 3.0; yderligere betingelser kan være gældende. Se brugsbetingelserne for flere oplysninger.